

ข้อมูลการค้าระหว่างไทย - อิหร่าน

1. ความสัมพันธ์/ความตกลงที่เกี่ยวข้อง

1.1 ภาครัฐบาล

- สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับจักรวรรดิอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2510 (1967)
- ความตกลงทางการค้าระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งจักรวรรดิอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2512 (1969)
- ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างรัฐบาลแห่งพระมหากษัตริย์ไทยกับรัฐบาลแห่งพระเจ้าจักรพรรดิอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2519 (1976)
- ข้อตกลงว่าด้วยการหารือและความร่วมมือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศไทยและกระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2542 (1999)
- ความตกลงทวิภาคีว่าด้วยการขนส่งอากาศระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2545 (2002)
- ความตกลงการชำระหนี้สองฝ่าย (Bilateral Payment Arrangement - BPA) ระหว่างธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (EXIM Bank) ของไทยกับธนาคารพัฒนาการส่งออกอิหร่าน (Export Development Bank of Iran - EDBI) โดยธนาคารเพื่อการส่งออกฯ สามารถให้เครดิตแก่คู่ธุรกิจไทย-อิหร่านในวงเงิน 10 ล้านยูโร และการเคลียร์บัญชีระหว่างธนาคารทั้งสองทุก 3 เดือน ลงนามเมื่อเดือนพฤษภาคม 2547 (2004)
- การประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม วิชาการ การเกษตรและวิทยาศาสตร์ (Joint Commission on Economic, Commercial, Industrial, Technical, Agricultural and Scientific Cooperation) โดยประธานร่วมฝ่ายไทยคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและฝ่ายอิหร่าน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ การประชุมครั้งล่าสุด (ครั้งที่ 7) จัดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนกันยายน 2547 (2004)

1.2 ภาคเอกชน

- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม วิชาการ เกษตรกรรม และวิทยาศาสตร์ระหว่างราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ลงนามเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2533 (1990)

2. การค้าระหว่างไทยกับอิหร่าน

2.1 การค้ารวม การค้าระหว่างไทยกับอิหร่านในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (2552 - 2556) มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 786.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ามาโดยตลอด ในปี 2556 อิหร่านเป็นคู่ค้าอันดับที่ 68 ของไทยในตลาดโลก และอันดับที่ 11 ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยการค้าสองฝ่ายมีมูลค่า 336.03 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย และไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า 329.51 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับปี 2557 (ม.ค. - มี.ค.) การค้าระหว่างไทยกับอิหร่านมีมูลค่า 80.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 1.42 (ตารางที่ 1)

2.2 การส่งออก การส่งออกสินค้าของไทยไปยังอิหร่านในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (2552 - 2556) มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 637.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2556 อิหร่านเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 56 ของไทยในตลาดโลก และอันดับที่ 9 ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยมีมูลค่าส่งออก 332.77 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปี 2555 ร้อยละ 36.32 สำหรับปี 2557 (ม.ค. - มิ.ค.) ไทยส่งออกสินค้าไปยังอิหร่านเป็นมูลค่า 78.29 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 3.60 ซึ่งสินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรก ได้แก่ (1) ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ (2) ข้าว (3) ผลิตภัณฑ์ยาง (4) เครื่องดื่ม (5) เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ (6) ผลไม้กระป๋องและแปรรูป (7) ยางพารา (8) หม้อแบตเตอรี่และส่วนประกอบ (9) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และ (10) ผ้าฝ้าย (ตารางที่ 2)

2.3 การนำเข้า การนำเข้าสินค้าของไทยจากอิหร่านในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (2552 - 2556) มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 148.98 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2556 อิหร่านเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 142 ของไทยในตลาดโลก และอันดับที่ 11 ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยมีมูลค่านำเข้า 3.26 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปี 2555 ร้อยละ 94.80 สำหรับปี 2557 (ม.ค. - มิ.ค.) ไทยนำเข้าสินค้าจากอิหร่านเป็นมูลค่า 2.24 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้าร้อยละ 348 ซึ่งสินค้านำเข้าสำคัญ 10 อันดับแรก ได้แก่ (1) สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งแปรรูป (2) สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ (3) ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม (4) ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้ (5) พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช (6) เคมีภัณฑ์ (7) เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (8) ขนมหวานและช็อกโกแลต (9) เชื้อเพลิงอื่น ๆ และ (10) แร่และผลิตภัณฑ์จากแร่ (ตารางที่ 3)

3. สินค้าสำคัญที่มีศักยภาพในการส่งออกและนำเข้า

- 3.1 สินค้าส่งออกสำคัญที่มีศักยภาพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง หม้อแบตเตอรี่และส่วนประกอบ ผ้าฝ้าย
- 3.2 สินค้านำเข้าสำคัญที่มีศักยภาพ -

4. ปัญหาและอุปสรรคทางการค้า

4.1 อิหร่านยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิก WTO อาจทำให้การใช้มาตรการทางการค้ายังไม่มีประสิทธิภาพ และยังไม่มียุทธศาสตร์การค้าแบบเสรีเท่าที่ควร

4.3 รัฐบาลอิหร่านยังคงมีนโยบายปกป้องอุตสาหกรรมและรักษาผลประโยชน์ทางการค้าภายในประเทศเป็นสำคัญ ทำให้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าของอิหร่านมีความซับซ้อนและไม่ชัดเจน รวมถึงระบบการค้าในอิหร่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่เป็นตลาดเสรีเต็มรูปแบบ

4.4 ธุรกิจในอิหร่านส่วนใหญ่ยังผูกขาดโดยรัฐบาลและมูลนิธิต่างๆ ทำให้การทำธุรกิจหรือการแข่งขันกับธุรกิจผูกขาดในตลาดทำได้ยาก ข้อมูลและช่องทางการค้าจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจะแบ่งปันเฉพาะในกลุ่มผลประโยชน์เดียวกันเท่านั้น ระบบนายหน้าจึงเป็นกลไกที่จะทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลและจับคู่ทางการค้าที่จะนำไปสู่การเปิดตลาด ซึ่งจะสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อรักษาสมดุลระหว่างจริยธรรมทางการค้า เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ต่างๆ ได้โดยไม่ขัดกับกฎหมาย

4.5 ประเทศไทยยังขาดความรู้ความชำนาญเรื่องระบบตลาดของอิหร่าน ทำให้การส่งออกสินค้าไทยไปยังอิหร่านจำกัดอยู่เพียงไม่กี่รายสินค้า

4.6 ปัญหาอุปสรรคด้านอื่นๆ เช่น ด้านกฎระเบียบในอิหร่านที่มีความแตกต่างกัน ปัญหาทางด้านการเมือง การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกัน หรือการทำสัญญาซื้อขายของอิหร่านที่มักจะต่างจากมาตรฐานสากล รวมไปถึงปัญหาอุปสรรคด้านภาษาในการติดต่อสื่อสาร

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมในการทำธุรกิจหรือการค้ากับชาวอิหร่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของผู้ส่งออกหรือนักลงทุนไทยต่อประเพณี และยังคงควรทราบหลักการสำคัญทางศาสนาอิสลามเพื่อการปฏิบัติตน เช่น หลักการแบ่งแยกหญิงชาย ข้อห้ามทางต่างๆ ในศาสนาอิสลาม เพราะในประเทศอิหร่าน ข้อห้ามทางศาสนาถือเป็นกฎหมายบ้านเมืองที่มีบทลงโทษรุนแรง

5.2 ควรศึกษามารยาททางการค้า และกฎหมายทางการค้าของประเทศอิหร่าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมในการเจรจาแบบ “Taarof” เป็นระบบมารยาทพิธีที่ซับซ้อน หรือกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้มีการตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าด้วยการปฏิบัติทางสังคม เพื่อที่จะให้การดำเนินธุรกิจระหว่างกันเป็นไปอย่างราบรื่น

5.3 อิหร่านเป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ ซึ่งความน่าสนใจของตลาดนี้ นอกจากความกระตือรือร้นของผู้คนที่ให้การตอบรับที่ดีต่อคนต่างชาติ เนื่องจากตลาดการค้าขายของอิหร่านเคยถูกจำกัดเฉพาะภายในประเทศ ยังเป็นตลาดที่มีประชากรถึง 70 ล้านคน ซึ่งยังมีการแข่งขันไม่มาก ที่สำคัญเป็นประเทศที่สามารถใช้เป็นฐานในการกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาด CIS คือ คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน อาเซอร์ไบจาน ซึ่งมีประชากรกว่าร้อยล้านคน และเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล ทุกอย่างต้องส่งผ่านอิหร่าน เพราะฉะนั้นอิหร่านจึงเป็นฐานที่ดีที่จะใช้เป็นแหล่งส่งผ่าน

พฤษภาคม 2557

ส่วนแอฟริกาและยุโรปตะวันออก
สำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 1 สถิติการค้าไทย - อิหร่าน

มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ปี	การค้ารวม			การส่งออก		การนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	สัดส่วน	%Δ	มูลค่า	%Δ	มูลค่า	%Δ	
2552	1,111.38	0.39	34.31	854.08	45.03	257.29	7.86	596.79
2553	794.46	0.21	-28.52	512.68	-39.97	281.78	9.52	230.90
2554	1,105.46	0.24	39.15	965.66	88.36	139.80	-50.39	825.86
2555	585.28	0.12	-47.06	522.53	-45.89	62.75	-55.11	459.78
2556	336.03	0.07	-42.59	332.77	-36.32	3.26	-94.80	329.51
2556 (ม.ค.-มี.ค.)	81.70	0.07	-49.40	81.21	-34.24	0.50	-98.69	80.71
2557 (ม.ค.-มี.ค.)	80.54	0.07	-1.43	78.29	-3.59	2.24	351.09	76.05

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 2 สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยไปอิหร่าน

อันดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)							%Δ 55/56
		2552	2553	2554	2555	2556	2556 (ม.ค. - มี.ค.)	2557 (ม.ค. - มี.ค.)	
1	ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	16.27	52.39	100.31	74.00	86.76	11.15	25.37	17.23
2	ข้าว	16.00	36.91	150.10	2.15	47.54	14.65	10.72	2,112.73
3	ผลิตภัณฑ์ยาง	12.32	13.45	22.38	26.06	30.20	7.51	6.71	15.89
4	เครื่องดัด	0.42	3.33	15.23	14.11	15.16	4.33	6.09	7.44
5	เครื่องปรับอากาศ และส่วนประกอบ	35.98	51.51	46.62	41.97	19.89	18.49	4.61	-52.61
6	ผลไม้กระป๋องและ แปรรูป	17.14	27.01	42.61	16.39	12.38	2.31	2.91	-24.46
7	ยางพารา	20.96	29.50	24.68	24.50	22.37	3.97	2.60	-8.71
8	หม้อแบตเตอรี่และ ส่วนประกอบ	2.10	3.58	5.54	6.18	7.70	1.79	2.24	24.71
9	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	7.77	12.02	9.66	8.11	8.68	2.82	1.38	6.93
10	ผ้าฝ้าย	2.12	2.40	3.41	5.16	5.74	1.10	1.36	11.37
รวม 10 รายการ		131.08	232.10	420.54	218.63	256.42	68.12	63.99	17.28
อื่นๆ		723.00	280.58	545.12	303.90	76.36	13.09	14.30	-74.87
รวมทั้งสิ้น		854.08	512.68	965.66	522.53	332.77	81.21	78.29	-36.32

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 3 สินค้านำเข้าสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยจากอิหร่าน

อันดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (เหรียญสหรัฐฯ)							%Δ 55/56
		2552	2553	2554	2555	2556	2556 (ม.ค. - มี.ค.)	2557 (ม.ค. - มี.ค.)	
1	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูป และกึ่งแปรรูป	3,421,542.55	6,766,053.68	5,750,193.18	6,818,612.56	1,089,354.75	-	1,268,799.25	-84.02
2	สินแร่โลหะอื่นๆ เศษ โลหะและผลิตภัณฑ์	16,052,104.63	22,175,415.62	15,235,447.63	988,447.08	46,220.66	46,211.60	333,491.45	-95.32
3	ผลิตภัณฑ์ เวชกรรมและเภสัช กรรม	37,047.73	284,450.18	450,460.35	447,215.16	12,319.79	8,242.47	238,348.86	-97.25
4	ผัก ผลไม้และของปรุง แต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	835,690.22	618,998.93	574,062.08	629,231.39	222,552.66	54,523.59	80,809.29	-64.63
5	พืชและผลิตภัณฑ์ จากพืช	93,964.63	2,824,762.97	1,395,881.26	392,973.91	385,222.78	58,540.35	79,154.00	-1.97
6	เคมีภัณฑ์	96,768,744.27	96,910,425.25	86,904,536.83	45,895,137.55	71,617.68	25,573.70	56,703.88	-99.84
7	เครื่องมือเครื่องใช้ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	135,412.20	17,487.96	48,835.60	23,660.04	36,677.03	33,830.07	51,789.43	55.02
8	ขนมหวานและ ช็อกโกแลต	-	-	-	7,350.09	28,975.33	549.98	28,993.59	294.22
9	เชื้อเพลิงอื่น ๆ	86,683.94	983,954.93	880,021.32	445,488.02	388,310.63	146,886.00	26,413.13	-12.83
10	แร่และผลิตภัณฑ์ จากแร่	20,695.84	154,354.94	135,443.79	11.97	108,938.56	-	24,606.22	910,026.98
รวม 10 รายการ		117,451,886.01	130,735,904.46	111,374,882.05	55,648,127.75	2,390,189.86	374,357.76	2,189,109.09	-95.70
อื่นๆ		139,842,592.14	151,047,690.19	28,424,136.31	7,104,605.41	871,186.99	123,007.84	54,616.54	-87.74
รวมทั้งสิ้น		257,294,478.15	281,783,594.65	139,799,018.37	62,752,733.17	3,261,376.85	497,365.60	2,243,725.63	-94.80

หมายเหตุ: - คือ ไม่พบข้อมูล

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร